

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ДРУЧЕК ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА

УДК 342.7- 053.2:351.741(477)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ

12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право;
інформаційне право

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних
наук

Одеса – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Одеському державному університеті внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Коропатов Олег Миколайович,
Одеський державний університет внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративного права та адміністративного процесу

Офіційні опоненти:
доктор юридичних наук, професор
Бородін Іван Лук'янович,
Національний авіаційний університет,
завідувач кафедри теорії та історії держави і права

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
Максименко Олена Василівна,
Національна академія внутрішніх справ,
старший науковий співробітник, наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції Навчально-науковий інститут № 1

Захист відбудеться «01» листопада 2018 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.884.04 в Одеському державному університеті внутрішніх справ за адресою: 65014, м. Одеса, вул. Успенська, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського державного університету внутрішніх справ за адресою: 65000, м. Одеса, пров. Сабанський, 4.

Автореферат розісланий «28» вересня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.М. Засць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. На початку XXI ст. соціальний і правовий захист дитинства розглядається як важливий чинник розвитку суспільства. Для України, п'яту частину населення якої складають діти, проблема забезпечення прав і свобод дитини є актуальною, оскільки сьогодні кожна третя дитина живе за межею бідності; кожна сьома страждає від насильства в сім'ї; більш як 250 тис. дітей мають статус тимчасово переміщеної особи. У 2017 році жертвами посягань на їх права стали 5087 дітей, водночас на профілактичному обліку в Національній поліції України (*дали – НП України*) перебувало 3926 дітей. Неналежний стан забезпечення прав і свобод дитини обумовлюється низкою чинників, серед яких: розпорошеність функцій органів і установ з прав дитини; відсутність нормативного врегулювання багатьох аспектів їх діяльності; нечіткість механізмів реалізації прийнятих рішень; слабка виконавська дисципліна тощо. Зазначене дає змогу констатувати, що забезпечення прав і свобод дитини та здійснення у середовищі дитини заходів превенції є завданнями суспільно-політичної значущості. Їх вирішення покладається на систему органів держави, одним із яких є НП України.

Сказане актуалізує завдання вивчення адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини. Увага до зазначеного аспекту діяльності НП України обумовлюється також необхідністю об'єктивної наукової оцінки стану і подальших перспектив її реформування. На початку 2016 року у структурі НП України замість підрозділів кримінальної міліції по справах дітей створено сектори та відділи ювенальної превенції (*дали – ЮП*), у липні 2017 року відділ ЮП превенції Департаменту превентивної діяльності НП України реорганізовано в Управління ЮП, що дає підстави вести мову про формування служби ЮП. Однак, належна реалізація покладених на службу ЮП завдань ускладнюється через низьку якість або відсутність нормативних документів з питань організації її діяльності; невизначеність прав і обов'язків працівників; дублювання повноважень служби ЮП та інших підрозділів НП України у зазначеній сфері; відсутність чітких інструкцій з організації діяльності служби ЮП при виконанні покладених на них завдань. У площині юридичної науки не вирішеним залишається питання поняття та змісту адміністративно-правового статусу НП України та окремих її служб і підрозділів. Наслідком є відсутність загально визнаної концепції адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини. Між тим, без об'єктивного наукового розуміння зазначеного поняття, закріплення його елементів на нормативному рівні та інституалізації у суспільних відносинах неможливо розробити ефективний механізм реалізації покладених на НП України завдань у сфері забезпечення прав і свобод дитини.

Зазначене обумовлює потребу дослідження адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини. У дисертації використано методологічний потенціал наукових праць вітчизняних фахівців у галузі адміністративного та інших галузей права, а саме: О.М. Бандурки, О.В. Батраченка, Ю.П. Битяка, І.Л. Бородіна, К.В. Волинки, В.Л. Грохольського, В.О. Демиденка, І.О. Ієрусалімової, Д.П. Калаянова, І.П. Катеринчука, О.В. Ковальової, А.М. Колодія, Т.О. Коломієць, О.М. Коропатова, Я.В. Лазура, О.В. Негодченка, А.Ю. Олійника, О.Ф. Скакун, Ю.М. Тодики, Х.П. Ярмакі та ін. Питання правового забезпечення прав дітей ґрунтовно розробляли І.В. Волошина, І.В. Волощук, О.Є. Журавель, В.О. Закриницька, Т.Г. Корж-Ікаєва, С.П. Коталейчук, Н.М. Крестовська, О.М. Кудрявцева, О.О. Лазоренко, Н.В. Лесько, О.В. Максименко, І.Л. Михайлова, О.В. Нікітенко, Н.М. Онищенко, Р.М. Опацький, Н.М. Опольська, С.Г. Поволоцька, Ж.М. Пустовіт, С.А. Саблук, Є.П. Филипенко, О.В. Черевач, І.В. Швець, О.А. Шульц та ін. Проблематику адміністративно-правового статусу правоохоронних органів досліджували М.М. Алексейчук, В.В. Гарбузов, В.А. Глуховець, С.В. Діденко, Д.Л. Лемеш, О.А. Падалка та ін. Проте, адміністративно-правовий статус НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини комплексно не досліджувався, що свідчить про актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 25.08.2015 р. № 501); Концепції першочергових заходів реформування МВС (розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 р. № 1118-р.), Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення ОВС України на період 2015-2019 рр. (Наказ МВС України від 16.03.2015 р. № 275). Дисертація є частиною теми наукових досліджень Одеського державного університету внутрішніх справ (*далі – ОДУВС*) «Пріоритетні напрямки розвитку та реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (0116U006773) та складовою частиною науково-дослідної теми кафедри адміністративного права та адміністративного процесу ОДУВС «Забезпечення прав і свобод людини в сучасних умовах адміністративно-правовими засобами» (0114U004012). Тему дослідження схвалено (протокол № 3 від 29.11.2013 р.) та уточнено (протокол № 4 від 27.12.2017 р.) Вченою радою ОДУВС.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає у тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, наукових праць, чинних нормативно-правових актів та практики діяльності служб і

підрозділів НП України з'ясувати сутність та визначити особливості адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини, а також здійснити теоретичне обґрунтування та розробку практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

Відповідно до заявленої мети у дисертації необхідно вирішити такі наукові завдання:

- систематизувати історико-правові передумови формування та сучасний стан розвитку системи прав і свобод дитини;
- охарактеризувати поняття забезпечення прав і свобод дитини та його механізму;
- визначити поняття та структуру адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини;
- розкрити зміст адміністративно-правового статусу окремих служб і підрозділів НП України як суб'єктів забезпечення прав і свобод дитини;
- визначити форми та методи діяльності НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини;
- узагальнити зарубіжний досвід організації діяльності поліції, інших спеціалізованих органів і установ у справах дітей та визначити умови його використання в Україні;
- окреслити основні напрями удосконалення адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини та надати конкретні пропозиції до національного законодавства, що регулює зазначену сферу.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері забезпечення прав і свобод дитини НП України.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий статус НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження стало поєднання загальнонаукових та спеціальних методів, комплексне застосування яких уможливило системний підхід та вивчення проблем у єдності їх соціального змісту та юридичної форми. У дисертації застосовувалися загальнонаукові та спеціально-наукові методи і прийоми: зокрема, дослідження історичних та правових засад формування системи прав і свобод дитини (п. 1.1) здійснювалося з позицій загальноцивілізаційного, людиноцентристського та аксіологічного підходів, із залученням здобутків інших наук. Формально-логічний метод використано для формування основних понять і категорій, таких, як: «забезпечення прав і свобод дитини», «механізм забезпечення прав і свобод дитини», «адміністративно-правовий статус НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини», «форми і методи діяльності НП України у сфері забезпечення пав і свобод дитини» та ін. (п. п. 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). За допомогою

логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат адміністративного права (п. п. 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). Порівняльно-правовий метод було використано для аналізу законодавства України і зарубіжних країн, норм міжнародного права у сфері прав дитини та діяльності правоохоронних органів (п. п. 2.1, 2.2, 3.1). Застосування аналітичного методу (п. п. 2.1, 2.2, 3.2) надало можливість обґрунтування необхідності удосконалення законодавства з питань регламентації діяльності НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини. Метод герменевтики застосовано для розкриття змісту основних понять, категорій і принципів. Статистичний метод застосовано при вивченні та узагальненні практики діяльності НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини, проведенні соціологічного опитування, формуванні та обґрунтуванні висновків (вступ, п. 2.2, 2.3, 3.2, висновки). Нормативною та джерельною базою дисертації стали законодавство України, міжнародно-правові конвенції та декларації, відомчі нормативно-правові акти НП України і МВС України, публікації у періодичних виданнях, довідкові матеріали. *Емпіричну базу дослідження* склали офіційна статистика, аналітичні довідки за результатами діяльності НП України, дані власного соціологічного опитування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини, на основі якого сформульовано низку нових наукових положень, висновків і пропозицій:

уперше:

- науково обґрунтовано визначення поняття «адміністративно-правовий статус НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини» як законодавчо урегульованої системи елементів цільового, організаційного та компетенційного характеру, які визначають правове становище НП України в адміністративних правовідносинах, що мають місце у процесі її діяльності як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини;

- проаналізовано національне законодавство, відомчі нормативно-правові акти на предмет закріплення у них елементів адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини та розкрито зміст зазначеного поняття;

- доведено необхідність удосконалення адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини шляхом внесення змін і доповнень до чинного законодавства, розробки підзаконних нормативно-правових актів, змістом яких було б: а) закріплення мети, цілей, принципів діяльності НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини; структури, організаційного підпорядкування, способів контролю за організацією і діяльністю, спеціальних процедур, форм та методів діяльності; завдань, функцій, прав, обов'язків та відповідальності посадових осіб при

виконанні завдань у сфері забезпечення прав і свобод дитини; б) створення чітких алгоритмів дій посадових осіб при виконанні ними завдань у зазначеній сфері; в) запровадження механізмів взаємодії служби ЮП, інших підрозділів і служб НП України між собою та з іншими суб'єктами у процесі виконання поставлених перед ними у зазначеній сфері завдань;

- запропоновано доповнити Закон України «Про Національну поліцію», проект Закону України «Про муніципальну варту», Положення про Департамент превентивної діяльності НП України, Інструкцію з організації діяльності підрозділів ЮП НП України нормами, змістом яких є елементи адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини;

удосконалено:

- наукові підходи до розуміння понять «дитина», «права, свободи, інтереси дитини», «забезпечення прав і свобод дитини», «механізм забезпечення прав і свобод дитини», «адміністративно-правовий статус НП України», «форми і методи діяльності НП України» та ін.;

- характеристику превентивної діяльності НП України у середовищі дитини як пріоритетної форми її діяльності у зазначеній сфері;

- обґрунтування тези про необхідність удосконалення організаційно-правових засад діяльності підрозділів і служб НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини, зокрема, шляхом якнайскорішого прийняття статутних актів служби ЮП та внесення змін в уже існуючі;

дістали подальшого розвитку:

- понятійний апарат науки адміністративного права шляхом визначення низки понять і категорій, пов'язаних зі сферою прав дитини та діяльністю правоохоронних органів;

- науково-теоретичні підходи до розуміння завдань, функцій, принципів, форм, методів діяльності НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини;

- пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини з урахуванням адаптованого досвіду діяльності поліції, інших спеціалізованих органів і установ з прав дитини окремих зарубіжних країн.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконане здобувачем самостійно, всі сформульовані в ньому положення, узагальнення, оцінки та висновки одержані автором особисто. У колективній монографії у співавторстві з О.М. Коропатовим частка автора складає 70%. Автору також належать наявні в роботі та додатках до неї пропозиції.

Апробація результатів дослідження. Підсумки розробки проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах: «Проблеми службово-бойової діяльності

ОВС України» (12 квітня 2013 р., м. Сімферополь); «Роль і місце ОВС у розбудові демократичної правової держави» (04 квітня 2014 р., м. Одеса); «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права та процесу» (10-11 жовтня 2014 р., м. Одеса); «Теорія та практика правозастосування в умовах реформування органів публічної влади в Україні» (24 грудня 2015 р., м. Київ); «Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх» (17 березня 2016 р., м. Київ); «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (10 листопада 2017 р., м. Одеса); «Становлення особистості професіонала» (23 березня 2018 р., м. Одеса) та ін.

Публікації. Основні результати дослідження викладено у 24-х наукових публікаціях, з яких: 1 колективна монографія (у співавторстві з Коропатовим О.М.); 5 статей у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у зарубіжному науковому виданні; 17 тез доповідей на науково-практичних конференціях і круглих столах.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, семи підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 244 сторінки, із них 175 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складається із 337 найменувань і займає 38 сторінок.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що викладені у дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані:

- у *науково-дослідній роботі* – для подальших наукових досліджень теоретичних та практичних проблем забезпечення НП України прав і свобод дитини (акт впровадження у науково-освітню діяльність ОДУВС від 22 червня 2018 р.);

- у *правотворчості* – для розробки нових та внесення змін і доповнень у чинні нормативно-правові акти, зокрема, Закон України «Про Національну поліцію», проект Закону «Про муніципальну варту» (лист із Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України № 04-18/12-1598 від 06 липня 2015 р.);

- у *правозастосовній діяльності* – з метою удосконалення практичної діяльності підрозділів і служб НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини (довідка з Департаменту превентивної діяльності НП України № 3904/20/9/01-2018 від 17 липня 2018 р.);

- у *освітньому процесі* – тези, положення, висновки та пропозиції, зроблені у дисертації, використані науково-педагогічним складом кафедри адміністративного права та адміністративного процесу і кафедри публічного управління та адміністрування ОДУВС у ході розробки навчальних програм, текстів лекцій, планів семінарських та практичних занять для бакалаврів та магістрів, а також при проведенні тренінгових занять з працівниками підрозділів і служб НП України (акт впровадження від 12 червня 2018 р.).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначаються ступінь її наукової розробленості, мета і завдання відповідно до предмета та об'єкта дослідження, методи дослідження, а також основні положення, які виносяться на захист, підкреслюються наукова новизна і практичне значення результатів дослідження.

Перший розділ «Теоретико-правові основи забезпечення прав і свобод дитини» містить два підрозділи.

У підрозділі 1.1. *«Історичні та правові аспекти формування поняття і закріплення системи прав і свобод дитини»* досліджено генезу прав дитини як концепції та юридичної категорії, виділено чотири основні етапи розвитку міжнародної системи захисту прав і свобод дитини. На основі аналізу нормативних та доктринальних джерел проаналізовано поняття дитини, віку дитини та правового статусу дитини. Запропоновано уточнені визначення понять прав дитини, свобод дитини та інтересів дитини. Аргументовано необхідність закріплення понять прав, свобод та інтересів дитини на нормативному рівні, зокрема, у текстах нормативно-правових актів у сфері прав дитини та діяльності правоохоронних органів.

У підрозділі 1.2. *«Теоретико-правове розуміння забезпечення прав і свобод дитини та його механізму»* проаналізовано та узагальнено наукові погляди на поняття «забезпечення прав і свобод людини», «механізм правового забезпечення прав і свобод людини», на підставі чого сформульовано визначення та розкрито зміст понять «забезпечення прав і свобод дитини», «механізм забезпечення прав і свобод дитини». Установлено, що у структурно-функціональному аспекті процес забезпечення здійснюється на а) інституційному; б) нормативному; в) організаційному; г) ресурсному рівні. Досліджено систему та здійснено класифікацію суб'єктів забезпечення прав і свобод дитини із використанням критеріїв: а) виключності компетенції; б) субординації у системі органів державної влади; в) арсеналу використовуваних засобів впливу на суспільні відносини. Запропоновано авторське визначення поняття механізму адміністративно-правового забезпечення прав і свобод дитини НП України як структурно взаємопов'язаної сукупності правових та організаційних засобів, що застосовуються підрозділами та службами НП України у процесі реалізації своїх повноважень, і спрямовані на регулювання правовідносин у зазначеній сфері.

Другий розділ «Адміністративно-правовий статус служб та підрозділів Національної поліції України як суб'єктів забезпечення прав і свобод дитини» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Зміст адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини» запропоновано авторське визначення поняття адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод. Доведено, що структура зазначеного поняття охоплює переважно адміністративно-правові норми, які визначають та закріплюють: у межах цільового блоку – мету, цілі, принципи діяльності; у межах організаційного блоку – структуру НП України, її служб і підрозділів, їх організаційне підпорядкування; контроль за організацією і діяльністю; спеціальні процедури, форми і методи діяльності; у межах компетенційного блоку – завдання, функції; права, обов'язки та відповідальність посадових осіб у зазначеній сфері. У результаті аналізу законодавства на предмет закріплення у ньому елементів *цільового* блоку адміністративно-правового статусу НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини обґрунтовано необхідність доповнення «Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції НП України» (Наказ МВС від 19.12. 2017 р. № 1044) нормами щодо мети, цілей, принципів діяльності зазначених підрозділів. З урахуванням результатів аналізу стану нормативного закріплення структури НП України, її підпорядкованості, форм і методів діяльності сформульовано висновок про незавершеність її *організаційно-структурного* оформлення. Досліджуючи законодавчі норми, що визначають *компетенційний* блок адміністративно-правового статусу НП України, прийшли до висновку про те, що права, обов'язки та відповідальність працівників НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини закріплюються фрагментарно. Запропоновано визначення поняття суб'єктивних прав, обов'язків та відповідальності посадових осіб НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини та обґрунтовано необхідність комплексного нормативного закріплення елементів компетенційного блоку НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини у законодавстві.

Підрозділ 2.2. «Адміністративно-правовий статус окремих служб та підрозділів Національної поліції України як суб'єктів забезпечення прав і свобод дитини» присвячено аналізу законодавства та відомчих нормативно-правових актів, норми яких закріплюють елементи адміністративно-правового статусу служби ЮП, дільничних офіцерів поліції (*далі – ДОП*), патрульної поліції (*далі – ПП*). З'ясовано, що чинне законодавство закріплює окремі елементи адміністративно-правового статусу підрозділів ЮП, а саме: завдання, повноваження, основні форми роботи. Виявлено і проаналізовано наявні проблеми у функціонуванні служби ЮП, на підставі чого обґрунтовано пропозиції щодо розширення її функцій і збільшення обсягу повноважень; надання їй статусу підрозділу НП України зі спеціальною компетенцією у сфері прав дитини (підрозділу спеціальної поліції) та відповідного розширення статусу Управління ЮП до статусу окремого

департаменту НП України; збільшення штатної чисельності працівників; удосконалення системи підготовки її фахівців. У результаті дослідження елементів адміністративно-правового статусу служби ДОП та ПП аргументовано думку про те, що, хоча зазначені підрозділи спеціальною компетенцією у сфері прав дитини не володіють, однак за ними закріплено найбільший обсяг повноважень профілактичного, контрольного, організаційного, сервісного, примусового, розшукового тощо характеру, які реалізуються як самостійно, так і у взаємодії з іншими підрозділами і службами НП України.

У підрозділі 2.3 «*Форми та методи діяльності Національної поліції України у сфері забезпечення прав і свобод дитини*» сформульовано визначення поняття «форма діяльності НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини» та охарактеризовано такі з них: 1) діяльність щодо безпосередньої охорони та захисту прав і свобод дитини; 2) сприяння охороні та захисту прав і свобод дитини; 3) превентивна діяльність НП України у середовищі дитини. Сформульовано визначення та розкрито зміст поняття превентивної діяльності НП України у середовищі дитини та обґрунтовано необхідність прийняття комплексного нормативно-правового акту з питань організації та здійснення НП України зазначеного виду діяльності та розробки на його основі інструкцій для кожного з підрозділів НП України, зокрема служб ЮП та ДОП. На підставі розуміння методу як засобу практичної реалізації завдань чи функцій певного органу сформульовано визначення та розкрито зміст універсальних (заохочення, переконання, примусу) та спеціальних (поліцейський нагляд, поліцейське піклування; поліцейська допомога) методів діяльності НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини. Аргументовано пріоритетність застосування щодо дитини методів заохочення та переконання і виключності методу примусу.

Третій розділ «Напрями удосконалення адміністративно-правового статусу Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1. «*Зарубіжний досвід діяльності поліції, інших спеціалізованих органів і установ у справах дітей*» у результаті аналізу спеціальної літератури та нормативно-правових актів з питань діяльності правоохоронних органів Болгарії, Великобританії, Польщі, США, Франції, ФРН виявлено основні напрями адміністративно-правового регулювання відносин у зазначеній сфері. Установлено існування трьох основних моделей організації поліції, інших спеціалізованих органів і установ у справах дітей, а саме: а) моделі, відповідно до якої більшість повноважень закріплюється за цивільними органами і установами; б) моделі, відповідно до якої більшість повноважень закріплюється за поліцією; в) моделі розділеної компетенції. Аргументовано важливість використання на національному ґрунті здобутків

зарубіжного досвіду організації діяльності поліції, інших спеціалізованих органів і установ з прав дитини, а саме: 1) зосередження управлінських повноважень у руках спеціалізованих органів і установ; 2) виконання завдання забезпечення прав і свобод дитини у контексті здійснення широкомасштабних заходів соціально-економічного та освітньо-виховного характеру; 3) здійснення загальнодержавних довгострокових програм превенції; 4) визнання сімейного насильства проти дитини проблемою державного рівня; 5) застосування до дітей, які перебувають у конфлікті з законом, заходів, альтернативних позбавленню чи обмеженню волі; 6) встановлення для персоналу поліції, який працює з дітьми, відповідних кваліфікаційних вимог та організація його підготовки та перепідготовки.

У підрозділі 3.2. «Удосконалення змісту адміністративно-правового статусу Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини» обґрунтовано необхідність розширення функцій і збільшення обсягу повноважень підрозділів ювенальної превенції, надання службі ЮП статусу підрозділу НП України зі спеціальною компетенцією у сфері прав дитини (підрозділу спеціальної поліції), а також розширення статусу Управління ЮП до статусу окремого департаменту НП України та, відповідно, розробки положення про Департамент ЮП, зміст якого в обов'язковому порядку містив би норми щодо цілей, принципів, мети діяльності служби ЮП; її структури, організаційного підпорядкування; спеціальних процедур; форм і методів діяльності; завдань, функцій, прав, обов'язків та відповідальності її посадових осіб. Аргументовано думку про те, що удосконалення змісту адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини має здійснюватися шляхом прийняття нових та удосконалення чинних законодавчих актів у сфері прав дитини та діяльності правоохоронних органів.

ВИСНОВКИ

На підставі узагальнення основних положень та результатів проведеного дослідження сформульовано положення, що мають теоретичне та практичне значення, зокрема:

1. Доведено, що формування сучасної системи захисту прав і свобод дитини відбувалося шляхом міжнародної співпраці держав у зазначеній сфері та здійснювалася у межах чотирьох етапів, змістом яких було: 1) 1923-1945 рр. (становлення) – створення Міжнародної спілки захисту дітей (1923), прийняття Женевської декларації прав дитини (1925); 2) 1945-середина 60-х рр. (інституційне оформлення) – створення ООН і ЮНІСЕФ, прийняття Загальної декларації прав людини (1948), Європейської конвенції захисту прав людини і основних свобод (1950), Декларації про права дитини (1959); 3) середина 60-х рр. – до 1989 р.

(розвиток і поглиблення) – об'єднавчі процеси в Європі, прийняття Міжнародного Пакту про громадянські і політичні права та Міжнародного пакту про соціально-економічні і культурні права (1966), Заключного акту НБСС (1975); 4) з 1989 р. – прийняття Конвенції про права дитини (1989), оформлення галузі міжнародного права прав дитини. Прийняття Радою Європи Стратегії з прав дитини на період 2016-2021 рр. обумовлює новий етап розвитку міжнародного співробітництва у зазначеній сфері.

2. Аргументовано, що забезпечення прав і свобод дитини – це здійснюваний державою за допомогою сукупності правових норм, приписів та засобів процес упорядкування суспільних відносин щодо їх юридичного закріплення, реалізації, охорони, захисту і відновлення.

Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод дитини НП України – це здійснюваний підрозділами та службами НП України у межах визначеної компетенції і за допомогою спеціального адміністративного механізму вплив на суспільні відносини з метою захисту, охорони та відновлення прав і свобод дитини, а також профілактики та припинення їх порушень.

У структурно-функціональному аспекті забезпечення здійснюється у межах а) інституційного; б) нормативного; в) організаційного; г) ресурсного рівнів (підсистем). Сталий зв'язок інституційної, нормативної, організаційної, ресурсної підсистем у процесі їх функціонування обумовлює сферу забезпечення прав і свобод дитини, а цілісний синергетичний порядок взаємодії елементів системи у динамічному вимірі створює механізм забезпечення прав і свобод дитини.

3. Запропоновано поняття механізму забезпечення прав і свобод дитини як комплексу взаємодіючих елементів, які створюють належні юридичні та фактичні можливості кожній дитині прямо чи опосередковано здійснювати і реалізовувати свої права, свободи та інтереси.

4. Визначено поняття адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини у розумінні законодавчо урегульованої системи елементів цільового, організаційного та компетенційного характеру, які визначають правове становище НПУ у адміністративних правовідносинах, що мають місце у процесі її діяльності у зазначеній сфері.

Структуру адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини складають: цільовий блок – цілі, принципи, мета діяльності у зазначеній сфері; організаційний блок – структура НП України, її організаційне підпорядкування; спеціальні процедури; форми і методи діяльності; компетенційний блок – завдання, функції, права, обов'язки та відповідальність її посадових осіб.

5. Аргументовано, що завдання забезпечення прав і свобод дитини виконують усі служби і підрозділ НП України, проте органом зі спеціальною компетенцією у зазначеній сфері є служба ЮП НП України.

Установлено, що метою служби ЮП є здійснення щодо дитини та в її середовищі поліцейської діяльності, переважно у формі профілактики та поліцейського піклування, спрямованої на попередження правопорушень, а також у взаємодії з іншими суб'єктами та у інших формах забезпечення захисту прав і свобод дитини.

6. Нормативно-правового регулювання організації і діяльності підрозділів ЮП не відповідає сучасним потребам, та аргументовано необхідність його удосконалення. Проаналізовано нормативно-правові акти з питань організації і діяльності інших служб і підрозділів НП України та доведено, що значний обсяг компетенції у сфері забезпечення прав і свобод дитини закріплено за службами ДОП та ПП, які реалізують сервісну, профілактичну, контрольну, організаційну, розшукову, примусову та інші функції.

7. Визначено поняття форми діяльності НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини як об'єктивованого зовнішнього вираження сутності конкретних дій, пов'язаних зі створенням оптимальних умов для вільної реалізації прав, свобод та інтересів дитини, а також спрямованих на попередження та усунення негативних чинників, що ускладнюють їх реалізацію. Виділено та розкрито зміст таких форм діяльності, як: 1) безпосередня охорона та захист прав і свобод дитини; 2) сприяння охороні та захисту прав і свобод дитини; 3) превентивна діяльність.

Методи діяльності НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини виражають різні аспекти її практичної правоохоронної (поліцейської) діяльності і дають уявлення, які саме засоби і яким чином використовує для досягнення поставленої мети. Доведено, що у сфері забезпечення прав і свобод дитини НП України використовує універсальні (переконання, заохочення, примус) та спеціальні (поліцейський нагляд, поліцейське піклування, поліцейська допомога та ін.) методи. Аргументовано пріоритетність використання методів переконання, заохочення та виключність методу примусу у діяльності НП України у середовищі дитини.

8. Установлено, що основними напрямками адміністративно-правового регулювання діяльності поліції, інших спеціалізованих органів і установ у справах дітей у зарубіжних країнах (Болгарії, Великобританії, Польщі, США, Франції, ФРН) є: закріплення адміністративно-юрисдикційних повноважень у сфері забезпечення прав і свобод дитини як за поліцією, так і за цивільною адміністрацією; спрямування діяльності зазначених суб'єктів переважно на превенцію молодіжної злочинності та допомогу дітям, які перебувають у конфлікті з законом; посилення повноважень поліції щодо протидії домашньому насильству відносно дитини. У кожній із зазначених країн існує своя модель організації діяльності поліції, інших спеціалізованих органів і установ у справах дітей, які можливо звести до трьох основних: 1) модель, відповідно до якої переважна більшість повноважень у зазначеній сфері закріплюється за цивільними органами і

установами; 2) модель, відповідно до якої переважна більшість повноважень закріплюється за поліцією; 3) модель, відповідно до якої зазначені повноваження розподіляються між цивільними органами і установами та поліцією. Аргументовано важливість використання на національному ґрунті кращих здобутків зарубіжного досвіду організації діяльності поліції, інших спеціалізованих органів і установ з прав дитини, а саме: 1) зосередження управлінських повноважень у спеціалізованих органах і установах; 2) організація виконання завдання забезпечення прав і свобод дитини спеціальними суб'єктами у контексті здійснення широкомасштабних заходів соціально-економічного та освітньо-виховного характеру; 3) здійснення превентивної роботи у середовищі дитини у формі загальнодержавних довгострокових програм; 4) законодавче визнання сімейного насильства відносно дитини проблемою державного рівня та організація йому адекватної протидії; 5) широке застосування до дітей, які перебувають у конфлікті з законом, заходів, альтернативних позбавленню чи обмеженню волі; 6) встановлення для персоналу поліції, який працює з дітьми, відповідних кваліфікаційних вимог та організація його підготовки та перепідготовки. Визначено, що за сучасних умов зазначений зарубіжний досвід в Україні має реалізовуватися за напрямками: 1) формування механізму взаємодії поліції з неполіцейськими органами і установами у справах дітей; 2) залучення громадських правоохоронних формувань до виконання завдань поліції щодо забезпечення прав і свобод дитини; 3) розробка та реалізація широкомасштабних довгострокових програм корекції та превенції правопорушень у середовищі дитини; 4) запровадження нових форм і методів роботи у сфері протидії поліції домашньому насильству відносно дитини; 5) реалізація комплексних програм навчання, підготовки та підвищення кваліфікації співробітників підрозділів ЮП.

9. Визначено, що основними напрямками удосконалення адміністративно-правового статусу НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини є: 1) утвердження нового формату сприйняття суспільством і державою прав та свобод дитини, визнання їх забезпечення складовою державної політики і сферою активної співпраці органів влади та громадянського суспільства; 2) формування правових підходів до виконання завдання забезпечення прав і свобод дитини державою, її органами і посадовими особами; 3) удосконалення чинного законодавства України з питань діяльності НП України у цілому та у сфері забезпечення прав і свобод дитини, зокрема; 4) подальше удосконалення організаційно-правових засад діяльності служби ЮП як спеціально уповноваженого підрозділу НП України у сфері забезпечення прав і свобод дитини. Доведено необхідність розробки та введення в дію статутних актів служби ЮП, зміст яких в обов'язковому порядку містив би норми щодо цілей, принципів, мети діяльності служби ЮП; її структури, організаційного підпорядкування; спеціальних процедур, форм і методів діяльності; завдань, функцій, прав, обов'язків та відповідальності її посадових осіб.

10. Обґрунтовано пропозиції щодо розширення функцій і збільшення обсягу повноважень служби ЮП, надання їй статусу підрозділу НП України зі спеціальною компетенцією у сфері прав дитини (підрозділу спеціальної поліції) та відповідного розширення статусу Управління ЮП до статусу окремого департаменту НП України; збільшення штатної чисельності працівників з розрахунку 1 працівник на 2 тис. дітей; удосконалення програм підготовки фахівців для зазначеної служби. Відомча нормотворчість з питань організації та діяльності служб і підрозділів НП України у зазначеній сфері має бути спрямована на: а) створення алгоритмів дій підрозділів і служб, їх посадових осіб щодо виконання поставлених перед ними задач у сфері забезпечення прав і свобод дитини; б) визначення змісту прав і обов'язків поліцейських у зазначеній сфері; в) запровадження механізмів взаємодії служб ЮП, ДОП з іншими службами і підрозділами НП України, органами державної влади, місцевого самоврядування та громадою з метою виконання поставлених перед ними задач у сфері забезпечення прав і свобод дитини.

11. Надано конкретні пропозиції щодо удосконалення національного законодавства в галузі діяльності правоохоронних органів та прав дитини, а саме внести зміни до відповідних статей Закону України «Про Національну поліцію»:

а) доповнити зміст ч. 3 ст. 13 пунктом 7): «поліція превентивної діяльності»;

б) викласти ч. 4. ст. 2. у наступній редакції: «надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, у т. ч., дітям»;

в) викласти п. 4 ч. 1 ст. 18 у наступній редакції: «надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу (...) дітям, які потребують допомоги»;

г) викласти п. 1 ч. 1 ст. 23 у такій редакції: «здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень, у т. ч. у середовищі дитини»;

г) викласти п. 8 ч. 1 цієї ж статті у редакції: «вживає заходів для запобігання та протидії домашньому насильству, насильству над дитиною або насильству за ознакою статі»;

- доповнити ст. 2 Проекту Закону України «Про муніципальну варту» (законопроект від 18.05.2015 № 2890):

а) у частині, що визначає основні завдання муніципальної варті нормами про те, що завданнями муніципальної варті є профілактика правопорушень, у т. ч. у середовищі дитини; надання окремих видів правової та соціальної допомоги громадянам, у т. ч. дітям;

б) у частині, що визначає форми і способи сприяння виконанню рішень відповідних рад, що утворили муніципальну варту, прийнятих у межах їх повноважень з питань: (...) контролю за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності вимог законодавства щодо заборони продажу особам, які не досягли

визначеного віку, алкогольних, слабоалкогольних напоїв і тютюнових виробів, а також щодо дотримання обмежень перебування дітей у нічний час в закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, та закладах громадського харчування;

- доповнити Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» від 19.12.2017 р. № 1044 положеннями наступного змісту:

а) метою діяльності підрозділів ЮП є: організація і здійснення політики держави щодо забезпечення прав, свобод та інтересів дитини; профілактика та протидія правопорушенням у середовищі дитини; надання дітям та сім'ям з дітьми у межах, визначених законом, послуг, яких вони потребують;

б) принципами організації і діяльності служби ЮП є: пріоритету попередження девіантної та неправомірної поведінки дитини; безумовного забезпечення прав дитини, яка перебуває у конфлікті з законом; використання примусових заходів до дитини виключно і лише у випадку вчинення нею тяжкого і особливо тяжкого правопорушення; використання методики і процедур, дружніх до дитини; комплектації підрозділів ЮП виключно спеціально навченим персоналом;

- доповнити текст Положення про Департамент превентивної діяльності НП України наступними нормами: а) метою превентивної діяльності НП України у середовищі дитини є виключення адміністративних та кримінальних правопорушень; б) цілями діяльності Департаменту є: виявлення та усунення причин і умов, що сприяють здійсненню правопорушень; корекція особи дитини, яка перебуває у конфлікті з законом; обмеження у середовищі дитини дії негативних соціальних явищ та процесів, які можуть сприяти правопорушенням; в) принципами діяльності Департаменту у середовищі дитини є: законність; гуманізм; демократизм; науковість; диференційований підхід; комплексність; прогнозування; взаємодія з громадою; застосування примусових методів щодо дитини як виключення; адекватність та пропорційність методів та засобів превенції суспільній небезпеці правопорушення.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективна монографія:

1. Дручек О. М., Коропатов О. М. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини. *Основні напрямки розвитку системи публічного адміністрування*: колективна монографія. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2018. 144 с. С. 19-36.

Наукові статті у фахових наукових виданнях:

1. Дручек О. М. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав, свобод та інтересів дитини: ознаки, поняття, сутність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право», випуск 21. Ч.ІІ Том 2, 2013 р. Ужгород, 2013.281 с. С. 160-163.

2. Дручек О. М. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2013. № 2. С. 123-128. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_2_22.pdf. (дата звернення: 10.05.2018).

3. Дручек О. М. Профілактика правопорушень у середовищі дитини як завдання міліції: поняття, зміст. *Право і суспільство*. 2014. № 5-2. 372 с. С. 190-195.

4. Дручек О. М. Ювенальна превенція в системі Національної поліції України: проблеми реформування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 2. С. 81-84.

5. Дручек О. М. Правоохоронна діяльність Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод дитини: основні форми. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. Випуск 5. Том 2. 2017. С. 7-12.

Публікації у виданнях інших держав:

1. Дручек Е. Поняття прав, свобод и интересов ребёнка в контексте признания их объектами административно-правовой защиты. *Закон и жизнь*, № 8/2, 2013. Кишинэу, 2013. 278 с. С. 145-150.

Тези доповідей на науково-практичних конференціях, круглих столах:

1. Дручек О. М. Інститут дитячого омбудсмена: аспекти зарубіжного досвіду становлення та функціонування. *Проблеми службово-бойової діяльності органів внутрішніх справ України*: матеріали наук.- практи. семінару (м. Сімферополь, 12 квітня 2013 р.). Сімферополь, Кримський фак-т ОДУВС, 2013. С. 84-87.

2. Дручек О. М. Поняття дитини та віку дитинства у міжнародному і національному праві. *Організація взаємодії слідчих підрозділів з оперативними підрозділами по розкриттю та розслідуванню злочинів відповідно до вимог нового кримінального процесуального законодавства та відомчих нормативних документів*: збірн. наук. матеріалів круглого столу (м. Київ, 25 квітня 2013 р.). Київ: НАВС, 2013. С. 13-16.

3. Дручек О. М. До характеристики процесу становлення і розвитку міжнародної систем захисту прав дитини. *Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави*: матеріали V міжнар. наук.- практи. конф. (м. Одеса, 26 квітня 2013 р.). Одеса: ОДУВС, 2013. С. 100-102.

4. Дручек О. М. Правовий статус дитини: теоретичне визначення поняття та змісту. *Боротьба з насильством в сім'ї*: тези доповідей учасників круглого столу (м. Одеса, 09 жовтня 2013 р.)./ Фонд Ганса Зайделя; Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса: ОДУВС, 2013. С. 41-44.

5 Дручек О. М. Завдання та форми діяльності органів внутрішніх справ України у сфері забезпечення прав, свобод та інтересів дитини. *Актуальні проблеми науки та юридичної практики*: збірн. наук. матеріалів круглого столу (м. Київ, 17 жовтня 2013 р.). Київ: НАВС, 2013. С. 24-26.

6. Дручек О. М. Правосуб'єктність дитини: етапи розвитку. *Роль і місце ОВС у розбудові демократичної правової держави*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 04 квітня 2014 р.). Одеса: ОДУВС, 2014. С. 39-41.

7. Дручек О. М. Примус як метод адміністративної діяльності міліції у сфері забезпечення прав дитини. *Правоохоронна діяльність: теорія, практика, навчання*: збірн. наук. матеріалів круглого столу (м. Київ, 24 квітня 2014 р.). Київ: НАВС, 2014. С. 24-26.

8. Дручек О. М. Принципи діяльності міліції щодо захисту прав дитини: поняття, зміст. *Запобігання та протидія корупції правоохоронними органами*: тези доповідей учасників Всеукр. наук.-практ. конфер. (м. Одеса, 16 травня 2014 р.). Одеса: ОДУВС, 2014. С. 127-131.

9. Дручек О. М. Про зміст поняття превенції правопорушень серед дітей. *Актуальні питання організації взаємодії оперативної служби з іншими оперативно-розшуковими підрозділами та слідством*: збірн. наук. матеріалів круглого столу (м. Київ, 29 травня 2014 р.). К.: НАВС, 2014. С. 21-23.

10. Дручек О. М. Правовий інститут «якнайкращих інтересів дитини»: проблеми визначення змісту та законодавчого закріплення. *Проблеми уніфікації національного законодавства України до правової системи Європейського Союзу*: збірн. наук. матеріалів круглого столу (м. Київ, 30 жовтня 2014 р.). Київ: НАВС, 2014. С. 73-76.

11. Дручек О. М. Проблеми забезпечення прав дитини в умовах збройного конфлікту: нові виклики для України. *Права людини і національне законодавство*: збірник наук. матеріалів круглого столу (м. Київ, 11 грудня 2014 р.). Київ: НАВС, 2015. С. 40-43.

12. Дручек О. М. Про необхідність розробки національного законодавства щодо захисту прав дітей - жертв збройного конфлікту. *Актуальні проблеми протидії злочинам проти життя, здоров'я, волі, честі та гідності особи*: збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 15 січня 2015 р.). Київ: НАВС, 2015. С. 95-99.

13. Дручек О. М. До питання про напрями та шляхи удосконалення забезпечення прав дитини правоохоронними органами України. *Розвиток правової системи України в умовах сьогодення*: матер. Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Харків, 8 травня 2015 р.). Харків: Східноукр. наук. юридична організація, 2015. С. 73-74.

14. Дручек О. М. Щодо необхідності доповнення проектів Законів України «Про Національну поліцію» та «Про муніципальну варту» нормами про захист прав дитини. *Сучасний стан конституційної реформи в Україні: об'єктивні та суб'єктивні чинники*: матеріали круглого столу (м. Одеса, 25 червня 2015 р.). Одеса: ОДУВС, 2015. С. 39-41.

15. Дручек О. М. Дитина як суб'єкт слідчої дії пред'явлення для впізнання. *Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх*: матер. наук.

семінару (м. Київ, 17 березня, 2016 р.). К. : Державна пенітенціарна служба України, Інститут кримінально-виконавчої служби, 2016. С. 16-18.

16. Дручек О. М. Шкільні офіцери поліції: структурно-функціональний аналіз статусу. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 10 листопада 2017 р.). Одеса, ОДУВС, 2017. С. 224-226.

17. Дручек О. М. Підготовка офіцерів поліції – інспекторів ювенальної превенції: оцінка стану та проблем. *Становлення особистості професіонала*: матеріали VI Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конференції (м. Одеса, 23 березня 2018 р.). Одеса, ОДУВС, 2018. С. 87-90.

АНОТАЦІЯ

Дручек О.М. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, 2018.

Дисертацію присвячено дослідженню адміністративно-правового статусу Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини.

Проаналізовано історичні та правові аспекти формування системи прав і свобод дитини. Запропоновано уточнені визначення понять «правовий статус дитини», «права дитини», «свободи дитини», «інтереси дитини». Здійснено характеристику поняття забезпечення прав і свобод дитини, його механізмів та розкрито їх сутність.

Запропоновано визначення поняття адміністративно-правового статусу Національної поліції України та аргументовано віднесення до його структури адміністративно-правових норм і засобів, що визначають: у межах цільового блоку – цілі, принципи, мету її діяльності; організаційного блоку – структуру, організаційне підпорядкування; спеціальні процедури; форми і методи діяльності; компетенційного блоку – завдання, функції, права, обов'язки та відповідальність посадових осіб. Проаналізовано національне законодавство та відомчі нормативно-правові акти, які закріплюють елементи адміністративно-правового статусу Національної поліції України, служби ювенальної превенції, служби дільничних офіцерів поліції, патрульної поліції як суб'єктів забезпечення прав і свобод дитини.

Здійснено характеристику форм та методів діяльності Національної поліції України у сфері забезпечення прав і свобод дитини. Запропоновано розуміння превентивної діяльності у середовищі дитини як комплексної і системної діяльності у межах наданих повноважень підрозділів і служб Національної поліції України, яка спрямована на виявлення, припинення і усунення причин та

умов вчинення дитиною та особами із її середовища злочинів, правопорушень, інших видів девіантної поведінки, притягнення винних до відповідальності, здійснення позитивного впливу з метою зменшення кількості правопорушень, кращого забезпеченні і захисту прав та свобод дитини.

Узагальнено зарубіжний досвід організації суб'єктів забезпечення прав і свобод дитини та визначено умови його використання в Україні. Визначено основні напрями удосконалення адміністративно-правового статусу Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини. Надано конкретні пропозиції щодо удосконалення національного законодавства у сфері діяльності Національної поліції України та відомчих нормативно-правових актів з питань організації та діяльності Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України та служби ювенальної превенції.

Ключові слова: дитина, права, свободи, інтереси дитини, ювенальна політика, забезпечення прав і свобод дитини, механізм забезпечення прав і свобод дитини, Національна поліція України, адміністративно-правовий статус, ювенальна превенція, превентивна діяльність.

АННОТАЦІЯ

Дручек Е.М. Административно-правовой статус Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения прав и свобод ребенка. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук за специальностью 12.00.07 - административное право и процесс; финансовое право; информационное право. - Одесский государственный университет внутренних дел, Одесса, 2018.

Диссертация посвящена исследованию административно-правового статуса Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения прав и свобод ребенка в контексте реформирования системы МВД, принятия Закона Украины «О Национальной полиции», адаптации национального законодательства в сфере прав ребенка и деятельности правоохранительных органов к международным стандартам, создания в структуре Национальной полиции Украины службы ювенальной превенции и с учетом необходимости усовершенствования организационно-правовых основ деятельности последней.

Проанализированы исторические и правовые аспекты формирования понятия и закрепления системы прав и свобод ребенка. Предложены уточненные определения понятий «правовой статус ребенка», «права ребенка», «свободы ребенка», «интересы ребенка» и раскрыто их содержание. Осуществлена характеристика понятия обеспечения прав и свобод ребенка, его механизмов и раскрыта их сущность. Сформировано понятие административно-правового

обеспечения прав и свобод ребенка Национальной полицией Украины и выделены его признаки.

Предложено определение понятия административно-правового статуса Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения прав и свобод ребенка в понимании законодательно урегулированной системы элементов целевого, организационного и компетенционного характера, которые определяют правовое положение Национальной полиции Украины в административных правоотношениях, которые имеют место в процессе ее деятельности в отмеченной сфере. Аргументировано отнесение к структуре административно-правового статуса Национальной полиции Украины административно-правовых норм и средств, которые определяют: в пределах целевого блока – цели, принципы, цель деятельности; организационного блока – структуру, организационное подчинение; специальные процедуры; формы и методы деятельности; компетенционного блока – задачи, функции, права, обязанности и ответственность должностных лиц.

Проанализирован административно-правовой статус Национальной полиции Украины, ее подразделений и служб (в частности, Управления превентивной деятельности, службы участковых офицеров полиции, патрульной полиции) как субъектов обеспечения прав и свобод ребенка.

Предложено определение понятия службы ювенальной превенции в структуре Национальной полиции Украины как системы наделенных специальной компетенцией подразделений, которые в соответствии с законодательством осуществляют относительно ребенка и в его окружении полицейскую деятельность, преимущественно в форме профилактики и полицейской заботы, направленную на предупреждение правонарушений, а также во взаимодействии с другими субъектами и в других формах обеспечивают защиту прав и свобод ребенка.

Определено понятие форм и методов деятельности НПУ в сфере обеспечения прав и свобод ребенка и осуществлена их характеристика. Акцентируется внимание на том, что основным заданием службы ювенальной превенции является осуществление превентивной деятельности в среде ребенка и предложено определение последней как комплексной и системной деятельности в пределах предоставленных полномочий подразделений и служб Национальной полиции Украины, направленной на выявление, прекращение и устранение причин и условий совершения ребенком и лицами с ее среды преступлений, правонарушений, других видов девиантного поведения, привлечения виновных к ответственности, осуществление позитивного влияния с целью уменьшения количества правонарушений, лучшего обеспечения и защиты прав и свобод ребенка.

Обобщен зарубежный опыт организации субъектов обеспечения прав и свобод ребенка и обоснована целесообразность введения в Украине таких зарубежных моделей организации и деятельности субъектов властных полномочий в сфере обеспечения прав и свобод ребенка, которые наилучшим образом

учитывают требования международно-правовых стандартов в отрасли прав ребенка и деятельности правоохранительных органов, отвечают современным социально-экономическим и политическим реалиям в Украине; прошли соответствующую апробацию и имеют высокую эффективность.

Аргументирована мысль о том, что дальнейшая оптимизации содержания административно-правового статуса Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения прав и свобод ребенка будет происходить в результате принятия новых и усовершенствования действующих законодательных актов по вопросам деятельности правоохранительных органов и прав ребенка. Предоставлены конкретные предложения относительно усовершенствования национального законодательства, которое регулирует деятельность Национальной полиции Украины в сфере обеспечения прав и свобод ребенка, а также ведомственных нормативно-правовых актов по вопросам организации и деятельности Департамента превентивной деятельности Национальной полиции Украины и службы ювенальной превенции.

Ключевые слова: ребёнок, права, свободы, интересы ребенка, ювенальная политика, обеспечения прав и свобод ребенка, механизм обеспечения прав и свобод ребенка, Национальная полиция Украины, административно-правовой статус, ювенальная превенция, превентивная деятельность.

SUMMARY

Druchek O.M. Administrative - legal status of the National Police of Ukraine as the subject of the child's rights and freedoms provision. – Qualification scientific work on the right of a manuscript.

The thesis is for obtaining the scientific degree of the candidate of law sciences in specialty 12.00.07. – Administrative Law and Proceeding, Financial Law, Informational Law. – Odessa State University of Internal Affairs, Odessa 2018.

Qualification scientific work is devoted of researching of administrative and legal status of the National Police of Ukraine as a subject of child's rights and freedoms provision.

The historical and legal aspects of forming of the system of rights and freedoms of child are analyzed. The specified determinations of concepts «legal status of child», «right of child», «freedoms of child», «and interests of child» are offered. The description of concept of child's rights and freedoms provision, its mechanisms, and its essence is exposed.

The determination of concept of administrative and legal status of the National Police of Ukraine is offered and argued attributing to its structure of administrative norms and facilities: within the frame of the target bloc – the purpose, the aims, the principles of activity; within the borders of the

organizational bloc – the structure of the National Police of Ukraine, its services and departments, their organizational subordination; the control over organization and activity; special procedures, forms and methods of activity; within the framework of the competitive bloc - tasks, functions, rights, duties and responsibilities of officials of the National Police of Ukraine in this area.

The description of forms and methods of activity of the National Police of Ukraine in the field of child`s rights and freedoms provision is carried out. The understanding of preventive activity is offered in the environment of child as complex and system activity within the limits of the given plenary powers of subsections and services of the National Police of Ukraine, which is directed on an exposure, stopping and removal of reasons and terms of finance a child and persons, from its environment of crimes, offences, other types of deviants behavior, bringing in of guilty to responsibility, realization of positive influence with the purpose of diminishing of offences, the best providing and to defense of rights and freedoms of child.

The foreign experience of organization of subjects of child`s rights and freedoms provision is generalized and determined conditions of its use in Ukraine. The basic directions of improvement of administrative and legal status of the National Police of Ukraine as a subject of child`s rights and freedoms provision is determined. The concrete suggestions of improvement of national legislation in a sphere activity of the National Police of Ukraine and department normatively legal acts on organization aspects and activity of Department of preventive activity of the National Police of Ukraine and service of juvenileys prevention are given.

Key words: the child, rights, freedoms, interests of the child, juvenile policy, child`s rights and freedoms provision, mechanism of the child`s rights and freedoms of the child`s provision, the National Police of Ukraine, administrative-legal status, juvenile prevention, preventive activity.

Підписано до друку 20.09.2018. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарн. «Times New Roman». Друк цифровий. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим.
Видавництво ОДУВС
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.
тел. 0487431393; 0949464393 email – 7431393@gmail.com